

Habilitation Thesis

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” – IAȘI

Consiliul Pentru Studiile Universitare de Doctorat

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE CU TITLUL :

**„VIAȚA SOCIALĂ DOBROGEANĂ ȘI CERCETĂRILE
SOCIOANTROPOLOGICE ”**

-O pledoarie pentru cercetarea de tip gustian-

Candidat:

Lect. Dr. TUȘA Enache

**Departamentul de Psihologie, Științele Educației
și Asistență Socială**

**Facultatea de Psihologie și Științele Educației
Universitatea „Ovidius” din Constanța**

IAȘI

2024

Prezentarea rezultatelor științifice și academice proprii presupune o provocare complexă și solicitantă, în același timp, datorită dificultății de a vorbi despre propria persoană. Descrierea evoluției mele profesionale devine dificilă în momentul în care trebuie să vorbesc despre mine. Descriu aceste afirmații datorită convingerii mele că (încă) mă aflu pe un drum al devenirii mele academice și intelectuale, într-un proces de evoluție și dezvoltare permanentă. Mi-am conturat și proiectat evoluția în contextul competiției permanente pe care o putem observa în cotidianul academic. Un demers științific necesar abilitării este cu atât mai important cu cât cresc rigorele legate de cercetarea doctorală.

Prezentarea rezultatelor academice poate aduce și beneficii importante în ce privește intențiile proprii de cercetare dar și a proiecta strategia de evoluție academică în perioada ulterioară susținerii abilitării. Practic există un dublu beneficiu în cadrul procesului de prezentare a evoluției academice în vederera abilitării. Un prim beneficiu ar fi acela că putem aduce clarificări cu privire la cercetările personale asumate. Al doilea beneficiu profesional rezidă în faptul că prezentarea realizărilor profesionale poate fi de mare utilitate pentru autor și un proces critic de raportare, în timp, la cercetările științifice dar și de cercetare.

Am intitulat teza de abilitare, *Viața socială dobrogeană și cercetările socioantropologice*, deoarece cuprinde aria de interes a preocupărilor mele care se concentrează pe evoluția demografică și de cercetare ale socialului dobrogean. Alegerea pentru cercetarea socioantropologică este fundamentată pe baza experienței mele de cunoșterea ariei multiculturale a Dobrogei. Experiența mea s-a conturat pe baza cercetărilor pe care le-am făcut și care m-au ajutat să înțeleg evoluția Dobrogei în decurs de un secol și jumătate de la momentul în care a intrat în componența statului român. Toate aceste experiențe academice reprezintă expresia colaborărilor cu cercetători, sociologi și antropologi. Conexiunile academice pe care le-am avut mi-au întărit convingerea că o comunitate sau o societate nu este cercetată în amănunt dacă ne raportăm la domenii stricte de specializare. În context, evoluția cunoașterii se poate configura apelând la cercetările interdisciplinare. În ceea ce privește colaborarea dintre sociologie și antropologie aceasta este intrinsecă și cu alte științe precum : istoria, economia sau psihologia. Toate aceste științe ale societății permit dezvoltări, oportunități și dimensiuni ale cercetării care se conturează și aprofundează fenomenele sociale. Prin urmare, regăsim, mai ales în Dobrogea, un areal social unic și special în spațiul românesc.

Dobrogea a fost cedată Rusiei de către Imperiul Otoman în contul despăgubirilor de război, puterea țaristă rezervându-și dreptul de a o ceda, în schimbul celor *trei județe din sudul Basarabiei*.

Prin acest episod, al tratatelor diplomatice, România încorporează teritoriul dobrogean în interiorul căruia trăiau mai multe grupuri etnice care sunt cuprinse în date statistice prezentate în continuarea expunerii noastre.

Odată cu intrarea teritoriului dobrogean în componența României au început să fie aplicate și măsurile administrative precum și intențiile de modernizare a acestei noi provincii trecute din administrarea Imperiului Otoman sub autoritatea României¹. Procesele sociale care s-au produs în Dobrogea au avut rolul de a transforma în mod ireversibil compoziția etnică, structura demografică, instituțiile și sistemul de administrație în Dobrogea. Influențele culturale care au existat în Balcani au construit un tip unic de geografie umană și identitară specifică acestui areal cultural și politic cu un mental colectiv aparte. Evoluțiile demografice și măsurile administrative, care au avut loc în Dobrogea după 1878, au produs efecte ireversibile în plan economic, cultural și chiar religios, transformările fiind extrem de complexe.

Administrația centrală și locală a fost pusă în fața unor probleme generate de fenomenul colonizărilor precum: transportul, așezarea populației în gospodării provizorii, asigurarea unor condiții de trai normale, fixarea în centre definitive de colonizare urmate de împrăștierea terenurilor agricole. După anul 1878 în cele două părți ale Dobrogei (nord și sud) administrate de două autorități statale diferite încep acțiuni de colonizare masive întreprinse de către Bulgaria și România pentru *naționalizarea* teritoriului nou dobândit. Ceea ce va întreprinde statul bulgar pentru a *bulgariza* și deotomaniza *Dobrogea de Sud* va întreprinde și tânărul stat român pentru a definitiva procesul de *românizare* a Dobrogei de Nord.

Pentru acest motiv între Bulgaria și România s-a creat o competiție pentru revendicarea întregului teritoriu în anumite etape ale colonizărilor și ale redistribuirii populației însoțite de o distribuire a proprietății funciare din Dobrogea. O altă intenție a expunerii științifice va prezenta modificarea raportului demografic² în favoarea românilor ceea ce a definit viziunea administrării Dobrogei de către statul român dar și modul în care guvernele românești au procedat la

¹Jelavich, Ch.&B.(1999), *Formarea statelor naționale balcanice*, trad. de Ioan Crețiu, Editura Dacia, Cluj- Napoca, pp.221-223.

² Aici avem în vedere modul în care în doar jumătate de secol (1880-1940) dintr-o zonă de locuire turco-tătară în procent de aproape 70% provincia a ajuns să fie locuită de un procent însemnat de români - circa 65% din populație fiind alcătuită din români.

naționalizarea Dobrogei. Pe aceste considerente expuse mai sus am explicat fenomenul colonizărilor dobrogene din perspectiva monografiei sociologice creată în *Școala Sociologică de la București*.³

Primul capitol al prezentei teze de abilitare se intitulează, ***Repere epistemologice în cercetarea socialului dobrogean*** și prezintă viziunea mea epistemologică în ceea ce privește cercetarea socialului și a comunităților. Întrebările la care am încercat să răspund prin studiile și cercetările mele sunt: Cum poate un sociolog să abordeze realitatea astfel încât să pătrundă în esența sa? Este suficientă doar înțelegerea cuzală a fenomenelor? Realitatea socială poate fi modelată? Ce anume este semnificativ în înțelegerea socialului și care sunt acele secvențe ale lumii care camuflează înțelegerile profunde ale vieții sociale? Care este formula metodologică cea mai potrivită într-un demers sociologic? Dincolo de posibilitatea unei modelizări, insist asupra necesității promovării unei perspective interdisciplinare în cercetarea sociologică. În ceea ce privește opțiunea pentru metodă acesta înclină mult spre zona calitativă, studiile mele despre observație, descriere și analiză sunt clar conturate.

Capitolul doi al trezei de abilitare intitulat, ***Stadiul cercetărilor sociale și demografice în Dobrogea***, conturează mentalul social în context multicultural. Modul în care s-a realizat integrarea Dobrogei sistemului politic românesc este unul de transfer al modelului social și politic în acest context practic se desfășoară și procesul colonizărilor. Procesul prin care a fost inclusă provincia din punct de vedere administrativ statului român este unul de persuasiune, pașnic neavând loc incidente. Locuitorii Dobrogei, care deveniseră cetățeni români, au acceptat de voie de nevoie noua autoritate politică. *Școala Sociologică de la București* avea o viziune aparte despre modalitățile de „configurare” ale spațiului național în care erau incluse și minoritățile etnice. Membrii echipelor regale studențești au observat în teren particularitățile comunităților și s-au

³ Pentru analiza evoluției *Școlii Sociologice de la București* sunt disponibile mai multe volume publicate recent. Amintim printre acestea: Rostás Z.(2003), *Sala luminoasă- Primii monografiști ai Școlii gustiene*, București, Editura Paideia; Rostás Z., (2005) *Atelierul gustian-O abordare organizațională*, Editura Tritonic, București; Rostas Z. (2006), *Parcurs întrerupt: discipoli ai școlii gustiene în anii 30*, București, Editura Paideia;

Dintre cărțile fundamentale dedicate „școlii” apărute în anii 80 amintim Stahl H.H. (1981), *Amintiri și gânduri din vechea școală a „monografiilor sociologice”*, București, Editura Minerva. Informații interesante despre școala gustiană și la Ungureanu, I. (1988), *Idealuri sociale și realități naționale. Seriile constitutive ale sociologiei românești (1848-1918)*, București Editura Științifică și Enciclopedică, pp.18-22.

Amănunte despre crearea acestei veritabile instituții de școală sociologică românească în volumul omagial dedicat lui Dimitrie Gusti, *XXV de ani de învățământ universitar. Dimitrie Gusti și Școala Sociologică de la București*, Institutul Social Român, București, 1937. În volum au publicat mai mulți colaboratori și discipoli ai lui D. Gusti, între care: H.H. Stahl, M. Vulcănescu, Ap. Culea, Ghe Vlădescu- Răcoasa, Octavian Neamțu.

implicat în mod direct, așa cum consemnează în epocă un colaborator al Școlii, Emanoil Bucuța⁴. În acest context echipierii au făcut muncă de intervenție socială în ce privește aspectele legate de viața cotidiană a comunităților. Avem consemnări în urma acestor cercetări de teren despre modul în care percepeau cei din lumea rurală propria existență, ce tip de mental colectiv exista în satele dobrogene și modul în care locuitorii își „duceau zilele.”⁵ Unul dintre membrii echipelor studențești consemna: *întâlnirea noastră cu doctrina Fundației și cu viața satului românesc nu s-a petrecut fără încordări și frământări sufletești. În anii 1934,1935,1936 și 1937 anii de început ai noului voluntariat de muncă românească sufletele noastre au trăit și trăiesc crezul tare al unei Românie noi, puternice și bogate. Nimic nu poate sta împotriva acestei aspirații generale și totale.(...) Este o cale nouă care nu și-a desăvârșit metodele și nici ținta. Dar este un drum întemeiat pe un adevăr românesc: satul care cere o virtute ce nu poate greși niciodată-munca*⁶. Diferită de cazurile europene în care statele au desfășurat colonizări, Dobrogea este oferită drept model de colonizare, acceptarea autorității politice făcându-se pașnic, fără incidente și fără să se tragă un glonț de armă pentru impunerea autorității.

În același timp coordonatorii echipelor aveau și rolul de a difuza cultura socială românească și a familiariza noile grupuri colonizate în Dobrogea cu specificul provinciei și a particularităților din teritoriu. Au fost organizate serii de pregătire a studenților pentru informare și pentru ceea ce urma să se facă ca parte din echipele de cercetare dobrogeană.

S-au organizat conferințe pentru clarificarea celor din administrația locală, magistrați, militari prefecți și primari, despre rolul echipelor de cercetare și a *muncii de ridicare a satului*. Aceste conferințe au fost susținute de către colaboratori dobrogeni ai școlii gustiene: *Emanoil Bucuța, Apostol D. Culea, Alex Lascarov-Moldoveanu, C. Ifrim*⁷. Era, prin urmare o necesitate acest tip de investigație pentru a putea observa în ce mod a fost eficientă colonizarea în procesul de românizare al Dobrogei astfel încât să putem vorbi de o cultură românească în provincia care aparținuse Imperiului Otoman. Capitolul este structurat pentru a defini conceptele și metodele prin intermediul cărora am analizat perioada dintre 1880-1940 în evoluția Dobrogei precum și procesul

⁴ Aici putem aminti eforturile colaboratorilor școlii care înțelegeau să vorbească deschis despre problemele sociale pe care le identificau dar și de particularitățile pe care anumite comunități etnice le aveau, Bucuța, E. (1936), *Institutul Social Român*, în „Arhiva Pentru Reforma și Știința Socială”, an XIV.nr. 2, pp.576-583.

⁵ Spre exemplu cercetarea lui *Gheorghe Focșa* în campania din satul *Runcu* județul Gorj, *Contribuție la cercetarea mentalității satului*, în „Arhiva Pentru Reforma și Știința Socială”, an X.nr. 1-4, 1932, pp.159-173

⁶ Neamțu O.(1938), *România Nouă- Prin Ridicarea Satelor* în „Curierul Echipelor Studențești, an IV, nr.1,p.1.

⁷ *Curierul Echipelor Studențești*, an IV, nr.3/1938,p.1.

de colonizare derulat în acest interval de timp. Ne vom raporta la modelul monografic de cercetare care a constituit *elementul forte* al Școlii Sociologice de la București.

Capitolul trei, *Evoluția socială și procesul de modernizare* descrie faptul că, în spațiul dobrogean poate fi explicat din punct de vedere sociologic modelul social pe care statul român l-a transferat în Dobrogea. În acest context este prezentat și modul în care s-au configurat instituțiile publice în cadrul acestui proiect social modernizator dar și efectele procesului de colonizare în ceea ce a însemnat *modernizarea socială* a Dobrogei. În acest context s-a creat o cultură socială și politică nouă influențată de sistemul nou conturat prin intermediul căruia provincial nu a rămas la un nivel de raportare specifică culturii sociale și politice orientale⁸.

Evoluția agenților modernizatori a fost rapidă prin efectul investițiilor susținute și consistente ale guvernelor românești. Trebuie însă remarcat faptul că și minoritățile etnice din Dobrogea: tătari, turci, greci, armeni, lipoveni, bulgari, macedoneni, evrei și-au păstrat cultura proprie, care devine în timp componentă a culturii dobrogene, conferindu-i un farmec aparte. Mai mult decât atât, acestea și-au apărut drepturile lor în diverse publicații.

Urmărind promovarea din ziarele dobrogene putem afirma cu certitudine că aceasta sesizează evoluțiile economice și procesele de schimbare ale societății dobrogene. Nu putem vorbi sau scrie despre publicitate fără a nu ne gândim că, în fapt, reprezintă o modalitate de construcție a societății moderne. Reprezintă o strategie de modernizare a societății care permite pătrunderea mărfurilor din Occident, ceea ce are drept consecință crearea unui sistem de relații comerciale cu acesta. Până atunci au existat comunități închise, dominantă fiind componenta patriarhală. Este important să ne aducem aminte cum arăta orașul Constanța în trecut, mai exact înainte momentul 1879 când a intrat în componența statului român.

Prima dezvoltare urbană a Constanței datează de la 1858-1860, când Sultanul Abdul Medgid a concesionat unei companii englezești exploatarea portului și construirea liniei ferate Cernavodă-Constanța. Atunci Constanța a devenit un adevărat *Turn al lui Babel* al comunităților. Ingineri englezi, mecanici germani, zidari italieni, muncitori armeni, greci, tătari, turci, lipoveni, bulgari, ruși au sosit la Constanța. Această aglomerație necesita mai multe clădiri cu destinație de locuință astfel încât s-au ridicat numeroase case și construcții din piatră. Comerțul a fost

⁸ Ionescu, M.D. (1904) *Dobrogea în pragul veacului XX*, pp.323- 326; A se vedea și Ionescu, M.D. (2010), *Dobrogea în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fizică, politică și militară*, ediție anastatică cu un studiu aparținând profesorului Valentin Ciorbea, Iași, Editura Tipo Moldova, pp. 192-195.

impulsionat. Se deschid câteva prăvălii ținute de armeni, locante grecești, case de export, ateliere și alte întreprinderi necesare pentru expansiunea vieții citadine. Portul începe să fie vizitat de numeroase corăbii și caiace cari încărcău ziua și noaptea.

Capitolul patru, *Fenomenul colonizărilor și acțiunile statului român în Dobrogea*, urmărește o serie de fenomene sociale prin prisma strategiilor de relocare și de colonizare a comunităților românești. Capitolul descrie și alte aspecte adiacente cum ar fi: cunoașterea în detaliu a evoluției demografice, evaluarea fenomenului colonizărilor dobrogene în special precum și aprofundarea unor aspecte ale vieții sociale și a identităților locale. Intenția noastră vizează și cercetarea intervalului precizat (1850-1940) din punct de vedere al complexului mecanism social care a făcut posibil transferul proiectului social și politic românesc în Dobrogea. Elementele culturii sociale românești au fost construite ulterior prin intermediul instituțiilor create de sistemul politic românesc și de grupurile consistente de persoane care au fost convinse să vină în Dobrogea. Semnificativ, în acest sens este un text publicat în 1928 în care se afirma că: „*Se împlinise un sfert de veac de când Dobrogea se anexase la România pentru a asigura proprietatea acestei provincii și contopirea ei cu patria-mumă, țara își impusese tot felul de sacrificii. [...] Preocuparea de căpetenie a tuturor bunilor români a fost de a face din Dobrogea una dintre cele mai înfloritoare provincii românești [...]. S-a pretins acestor foști luptători (în Războiul de Independență n.ns.) ca la o vârstă înaintată să vie să colonizeze o provincie, li s-a cerut să rupă cu trecutul lor, prin aceea că li s-a impus obligațiunea de a se stabili în satele dobrogene pentru a le popula și a face o provincie românească*”.⁹ Interesul statului român a fost unul preponderent. Practic, în urma analizelor documentelor și a cercetării, putem afirma că integrarea și includerea Dobrogei în cuprinsul Regatului României „*a reprezentat cea mai reușită colonizare a statului român*.”¹⁰ Într-o cuvântare¹¹ rostită la data de 27 februarie 1882 Mihail Kogălniceanu declara public în Parlament intenția politică de *a coloniza și româniza* Dobrogea și de a o moderniza.

⁹ Ionescu, T. (1928), *Studiu asupra proprietății și a colonizărilor din Dobrogea* în „Dobrogea cincizeci de ani de viață românească”, Fundația Cultura Națională, București, pp. 272-274.

¹⁰ În perioada interbelică această opinie era exprimată des în presa dobrogeană dar și în unele publicații care susțineau drepturile românilor în Dobrogea.

¹¹ În discurs M. Kogălniceanu afirma: „Domnilor, care este interesul nostru principal în Dobrogea? Interesul nostru principal este ca să o populăm, să românizăm și să civilizăm această nouă parte a României de azi, s-o populăm, o declar, dându-i sufletul, dându-i simțurile românești; zicând așa, d-v. veți înțelege că trebuie să facem totul ca să ducem acolo mulți români; ba încă mai mult decât atât, chiar populațiunile cari vin acolo singure, cu orice chip să le facem românești. Într-un număr oarecare de ani să facem români chiar și pe musulmani și să se deosibească de români numai prin aceea că unii vor merge la geamie, iar alții la biserică.”, Kogălniceanu, M. Vasile, op. cit. p. 32. Informații despre intențiile și voința politică a sistemului politic românesc de a coloniza și româniza Dobrogea

Capitolul cinci al tezei de abilitare este intitulat **Mișcarea monografică din Dobrogea în secolul XX și influența Școlii Sociologice de la București asupra acesteia** tratează relevanța metodelor de evaluare monografică a teritoriului dobrogean.

Tema monografiilor rurale a preocupat intelectualii dobrogeni încă de la începutul secolului XX. Au existat câteva acțiuni monografice în Dobrogea menite să studieze comunitățile, să pună bazele culturii sociale românești în provincie după 1878. Credem că fiecare cercetător care studiază fenomenul social este legat sufletește de un sat, de un oraș sau de o comunitate.¹² În statele din Occidentul european, aproape toate comunele, sate și cătune își au monografiile proprii precum și o istorie fidelă a acelor comunități. Se investesc resurse importante în derularea cercărilor monografice care aduc o importantă plusvaloare comunităților cercetate dar și amănunte semnificative despre tradițiile, obiceiurile și evoluția comunităților respective.

Dacă în spațiul românesc s-ar întocmi monografiile comunelor mai importante, ar fi introduse în circuitul științific informații despre teritoriu, comunități și indivizi precum și resursele rurale și urbane.¹³ La toate aceste particularități se adăugau probleme care țineau de specificul multiethnic al Dobrogei precum și de anumite tradiții moștenite de la fosta stăpânire otomană.

Spațiul dobrogean era totuși un areal geopolitic destul de complex marcat de diferențe culturale deosebit de pregnante care nu se puteau uniformiza încă de la începutul stăpânirii românești. Prin urmare au fost rezolvate pe parcurs anumite reglementări care trebuiau să integreze instituțional dar și politic, educațional, militar, Dobrogea. Acest aspect a definit o anumită tipologie de mental colectiv care a păstrat modul tradițional de gândire a comunităților dobrogene. Tradițiile din cadrul comunităților reprezentau liantul care păstra unitatea grupului și nu permitea destrutturarea.

găsim și la Culea D. A.(1928), *Cât trebuie să știe oricine despre Dobrogea: Trecutul, prezentul și viitorul*, București Casa Școalelor, în special subcapitolul intitulat *Colonizările*, pp.236-246.

¹² Așa cum se poate vedea în *Cuvântul Dobrogei Noui*, foaia de cultură, informație și folclor care apare începând cu luna decembrie 1937 și aprilie 1939. Directorul acestui ziar C.D. Constantinescu-Mircești preciza că publicația avea preocupări culturale, școlare și bisericești în care se acorda o atenție deosebită folclorului, obiceiurilor și tradițiilor locale. În cuvântul înainte al primei ediții se afirma că: *Pe o parte a pământului frământat în trecut al Dobrogei, se află în curs mari și definitive prefaceri. Pleacă turcii ducând cu ei o lume de obiceiuri și de tradiții, o încredere neînmurită în legile fixe ale destinului și odată cu plecarea turcilor, batalioanele de coloniști veniți să reînsuflească viața acestei provincii aduc cu ei alte tradiții și obiceiuri. Cronicari conștiincioși, ne vom da silința să înregistrăm în această foaie de cultură parte din manifestările atât de caracteristice, care zguduie în momentul de față viața socială a acestei provincii*, este textul care apare în *Cuvântul Dobrogei Noui*, nr.1, decembrie 1937, p.1.

¹³ Constantiniu, Fl. (1997), *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Univers Enciclopedic, p.305.

Capitolul al șaselea intitulat: **Dinamica populațiilor în Balcani și Europa de Est. Reconfigurarea profilului demografic al teritoriilor imperiale** prezintă evoluția teritoriilor care s-au aflat în componența Imperiului Otoman.

Peninsula Balcanică a fost caracterizată ca având un profil socio-cultural foarte complex, vorbind despre prezența tiparelor sociale moderne, care sunt bine reprezentate în centrele urbane și în așezările din proximitatea acestor, dar totodată avem în vedere și prezența multor structuri sociale arhaice. Ambele modele se aflau într-o coabitare și, ca notă generală, se poate observa că populațiile care nu au reușit să se organizeze în state naționale au conservat mult mai bine aceste structuri.

Structura bazată pe triburi și clanuri este foarte bine conturată în cazul macedonenilor slavi și a muntenegrenilor. Caracteristicile de bază ale *zadrugăi* sunt legate de organizarea sa și de felul în care erau administrate bunurile. Zadruga era o formă de organizare specifică slavilor de sud, fiind formată dintr-un clan compus din mai multe familii înrudite. Bunurile și banii erau ținute la comun fiind administrate de către bărbații vârstnici. Acest tip de organizare aduce în față o structură profund patriarhală, însă existau diferențe majore în ceea ce privește perspectivele economice promovate de aceasta. Trebuie să avem în vedere faptul că acest tip de organizare economică a unei comunități este într-o opoziție totală cu modelul capitalist și chiar neoliberal care a penetrat în regiune după căderea comunismului. Modelul occidental, care este imitat în diferite forme superficiale, pune foarte mult accent pe independența financiară a individului.

În primul rând, un aspect major care trebuie luat în calcul este acela că proiectul de stat național a avut un succes în rândul populațiilor care aveau o pondere mare, sau dețineau majoritatea, în cadrul unor teritorii bine definite. Spațiul comun pe care Imperiul Otoman l-a format în zona balcanică a permis o mobilitate foarte mare a populațiilor, astfel formându-se zone cu populație mixtă cât și zone în care nicio populație nu deținea nici măcar o majoritatea relativă. Formarea statului național s-a concentrat pe ideea că popoarele mai numeroase din Balcani au preluat un control total asupra propriei sorți, spre deosebire de perioada petrecută în vechiul imperiu, acestea puteau să-și schițeze propriul parcurs social, cultural-identitar și economic.

Capitolul al șaptelea intitulat **Integrarea politico-socială din Dobrogea în perspectiva modelului sociologic gustian** prezintă modelul social promovat de *Școala Sociologică de la București*. Mecanismele integrării sociale s-au conturat în aceleași condiții impuse de *Legea*

Împroprietăririi a luptătorilor din războiul de la 1877-1878, în anul 1912 ofițerilor participanți la război și urmașilor acestora li s-a dat posibilitatea de a cumpăra până la 150 ha în Dobrogea.¹⁴ Pentru a înțelege mai bine procesul de includere în corpul social (*românizarea*) vom face o expunere a evoluției problematicei etnicității în Dobrogea sub aspect macrosocial, demografic și sociologic. Pentru acesta vom trasa un istoric succint al măsurilor luate de către statul român așa cum apare în legislație și proiectele guvernamentale referitoare la statutul grupurilor etnice dar și o analiză a datelor statistice disponibile. Există date și statistici din epocă privind numărul și evoluția numărului locuitorilor, apartenența confesională, densitatea populației etc. În privința densității populației, Constantin Brătescu susține că la 1913 Dobrogea avea o densitate a populației dobrogene era de circa 25 de locuitori pe km², față de 5-6 locuitori pe km² în 1878.

Echiperii *Școlii Sociologice de la București* au adus experiența cercetărilor rurale în Dobrogea unde au propus modalități de organizare a comunităților cât și un aport consistent la „ridicarea satului dobrogean” Alexandru P.Arbores, intelectual transilvănean, a studiat aceste modificări ale compoziției etnice a Dobrogei și a publicat studii fundamentale în epocă despre colonizările (prin împroprietărire) ale românilor transilvăneni. Tot Alexandru Arbore menționează grupurile de români veniți din alte provincii locuite de români. Printre județele „furnizoare” de coloniști amintim: Olt, Dolj, Gorj, Argeș, Buzău, Brăila, Vaslui. Acești români se numeau **cojani**, agricultori din județele limitrofe Țării Românești și Moldovei. *Cojanii* proveneau, în special din județele Ialomița, Buzău și Brăila și din județele vecine ale Moldovei și Basarabiei¹⁵. Al treilea grup al românilor care veniseră în Dobrogea înainte de 1878 era din părțile Ardealului cu deosebire din satele de pe lângă Brașov, Orăștie, Sibiu. Alexandru Arbore și Ion Georgescu susțin că Dobrogea era una dintre provinciile cele mai căutate de păstorii ardeleni prin urmare „*aceștia au avut legături strânse și puternice cu dânsa*”¹⁶.

¹⁴ Rădulescu, A., Bitoleanu, I.(1998), *Istoria Dobrogei*, Editura Ex Ponto, p. 358.

¹⁵ Se pare că unii dintre *cojani* erau veniți în Dobrogea încă de la începutul domniilor fanariote datorită fiscalității excesive pe care o practicau domniile fanariote și asupririlor de tot felul. În aceste condiții cojanii au trecut, *uneori în masă*, în Țara turcească unde nu li se cerea decât dijmă. Alții însă s-au așezat aici mult mai târziu ,după 1878, când au fost colonizați de noua stăpânire românească. Dumitru Șandru, *op.cit.*, p.13-15.

¹⁶ Arbore, Al. *O încercare de reconstituire a trecutului românilor din Dobrogea*, în *Analele Dobrogei*, III, 2, f.a., pp.268-172.

Capitolul opt reprezintă o sinteză a realizărilor academice petrecute după obținerea titlului de doctor în 2011 dar și o prezentare a dezvoltării academice și a direcțiilor de cercetare pe care le voi explora după obținerea atestatului de abilitare

Sinteza rezultatelor semnificative

Planul personal de dezvoltare a carierei universitare este proiectat pe trei dimensiuni principale: didactică, de cercetare științifică și de dezvoltare instituțională.

Pe durata anilor de studiu în aceste forme de învățământ academic am beneficiat de o pregătire sociologică, politologică, juridică și filosofică cu profesori reprezentativi ai Universității din București, Universității „Ovidius” din Constanța și Universității din Craiova. În anii de studenție m-am apropiat mult de sociologia comunităților etnice de antropologia socială, precum și de sociologia modernizării. Lecturile și acumulările științifice din perioada studiilor universitare și de master au reprezentat pentru mine elemente fundamentale în conturarea modelului de cercetare dar și de predare. Printre autorii relevanți în formarea mea academică amintesc pe: Emile Durkheim, Vilfredo Pareto, Robert Merton, Ferdinand Tönnies, Max Weber, Raymond Boudon, Marcel Mauss, Claude-Lévi Strauss, Marc Augé. Între autorii români care mi-au definit pregătirea academică amintesc pe: Dimitrie Gusti, Anton Golopenția, Henry H Stahl, Mircea Eliade, Ion Petru Culianu, Constantin Dumitru Constantinescu-Mircești, Ernest Bernea. În perioada studiilor academice de doctorat am colaborat cu cei care mi-au fost profesori și mentori: Rostas Zoltan, Ioan Goian, Dumitru Sandu, Daniel Barbu, Gheorghe Stoica, Mircea Dumitru sunt doar câteva nume pe care le-am avut ca reper intelectual și care m-au format în anii de cercetare doctorală.

Începând cu anul 2006 și până în anul 2010 am urmat studiile de doctorat la Facultatea de Științe Politice a Universității din București, sub conducerea prof.univ.dr. Gheorghe STOICA. Am promovat toate examenele începând cu anul I și până în anul IV cu calificativul ”foarte bine”, iar pe data de 14 mai 2010 am obținut, în unanimitate, votul și avizul membrilor Facultății de Științe Politice a Universității din București, pentru a putea susține public teza de doctorat.

În anul 2011, am susținut public teza de doctorat cu titlul: *„Identități colective și instituții politice în Dobrogea 1850-1940”*, în urma căreia mi-a fost acordat titlul de **doctor în științe politice** (conform Ordinul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr 6468 din 07.12.2011). Teza de doctorat a fost publicată, în anul 2012, la Editura Institutului de Științe

Politice și Relații Internaționale-Academia Română, cu titlul „*Identități și instituții politice în Dobrogea -1850-1940*”.

Teza reprezintă rezultatul unor cercetări de peste cinci ani în domeniile sociologiei comunităților etnice, identităților politice și al antropologiei minorităților etnice. Caracterul inovativ și științific al lucrării este dat de faptul că fiecare idee este argumentată prin date statistice relevante și de actualitate (la nivel european și regional), oferite de către institute de cercetare. Mai mult decât atât, pentru redactarea tezei, o mare parte dintre sursele utilizate au provenit din literatura de specialitate străină, dat fiind faptul că, până la sfârșitul anului 2010, în România nu existau lucrări științifice de referință în domeniul tezei. Lucrarea este o analiză a două sisteme sociale – sistemul politic otoman și sistemul politic francez preluat de Principatele Române la 1859. Analiza este întreprinsă la nivel național și regional Dobrogea și spațiul balcanic

Al doilea stagiul doctoral s-a desfășurat între 2012-2017 pe care l-am finalizat prin redactarea și susținerea publică a tezei de doctorat cu titlul : „ **Colonizări și migrații în Dobrogea 1880-1940- O abordare în perspectiva Școlii Sociologice de la București**” în urma căreia mi-a fost acordat titlul de **doctor în științe politice** (conform Ordinul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr 5745 din 28.12.2018). Cercetarea doctorală am desfășurat-o în cadrul Școlii Doctorale de Sociologie a Universității din București sub conducerea prof.univ. dr. Zoltan Rostas.

Cercetarea științifică doctorală a studiat evoluțiile demografice și măsurile administrative, care au avut loc în Dobrogea după includerea acesteia în teritoriul românesc, și care au produs efecte ireversibile în plan economic, cultural și chiar religios. Am studiat practic o serie de transformări sociale și identitare fiind extrem de complexe.

Activitatea de cercetare începută în perioada stagiilor doctorale a fost continuată în anul 2019, când am obținut prin concurs o **bursă de cercetare post-doctorală în cadrul Școlii Postdoctorale Interdisciplinare** a Universității din București în domeniul **sociologie**. Tema de cercetare realizată, sub îndrumarea științifică a prof.univ.dr. Laura Grunberg. Stagiul postdoctoral s-a conturat pe cercetarea accesului elevilor către învățământul universitar în județele Constanța, Tulcea, Călărași și Buzău. Din punct de vedere al cercetării științifice întreprinse pe toată perioada anilor de activitate în sistemul de învățământ superior am fost preocupat de actualizarea constantă a listei de publicații și a comunicărilor susținute la manifestări științifice în domeniu, de valorificarea și diseminarea rezultatelor cercetărilor sociologice la care am participat, de creșterea

impactului publicațiilor. Însă, cel mai important obiectiv pe care l-am urmărit a fost realizarea unui **parcurs coerent de cercetare, articulat în jurul a 3 arii de cercetare relevante pentru domeniul fundamental Sociologie: sociologia educației, politici educaționale și sociale, politici publice și sociale europene.**

În perioada amintită mai sus mi-au apărut primele texte în reviste academice, volume colective, reviste de specialitate dar și prima carte (Identități și instituții politice în Dobrogea, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu” – Academia Română. Analizată din perspectiva publicațiilor mele științifice, această etapă se poate defini generic ca fiind perioada de concentrare a rezultatelor cercetărilor științifice despre Dobrogea.

Stagiile de cercetare științifică în vederea elaborării celor două lucrări de doctorat au fost percepute ca fiind specifice maturizării mele intelectuale și a conturării profilului de cercetător. Spațiul cultural și universitar românesc mi-a oferit șansa de a întâlni și cunoaște oameni de mare anvergură intelectuală precum : Marian Preda, Mihai Milca, Zoltan Rostas, Ioan Mărginean, Maria Larionescu, Ioan Bolovan, Cătălin Avramescu, Dumitru Sandu, Ilie Bădescu, Cosima Rughiniș, Nicu Gavriluță, Cristina Gavriluță care m-au sugerat să aprofundez anumite teme de sociologie. Toate aceste personalități mi-au sugerat, în moduri diferite, să aprofundez teme de sociologie dobrogeană necercetate sau foarte puțin dezvoltate de-a lungul timpului. În acest context universitar și academic evervescent mi-am dezvoltat spiritul critic și am conturat o serie de opțiuni personale în plan epistemologic și nu numai. Tematic, această perioadă stă sub semnul analizei unei sociologii a Dobrogei.

Susținerea tezei de doctorat cu titlul „*Identități colective și instituții politice în Dobrogea 1850-1940*”, sub coordonarea prof. univ dr. Gheorghe Stoica, în iunie 2011 a fost examenul de maturitate intelectuală și academică. Teza a fost susținută în fața unei comisii formată din profesori prestigioși, specialiști recunoscuți (Prof. dr. Laurențiu Vlad- Președintele comisiei, prof.dr. Gheorghe Stoica- conducător de doctorat, prof. dr. Daniel Barbu membru, prof. dr. Ibram Nuredin membru și prof.dr. Anton Carpinschi-membru). Acordarea calificativului „foarte bine” a confirmat faptul că am reușit conturarea unei cercetări despre Dobrogea care nu existase anterior.

Susținerea celei de-a doua teze de doctorat cu titlul „**Colonizări și migrații în Dobrogea 1880-1940- O abordare în perspectiva Școlii Sociologice de la București**” sub coordonarea prof. univ dr. Zoltan Rostas, în decembrie 2017 a reprezentat un alt pas important în maturizarea mea intelectuală și academică. Teza a fost susținută în fața unei comisii formată din profesori specialiști

recunoscuți (Prof. dr. Poliana Ștefănescu-Președintele comisiei, Cercet. Șt. dr. Ion Goian-membru, Conf.univ.dr.Mihai Milca-membru, prof.dr.Maria Larionescu-membru). Acordarea calificativului „excelent” a confirmat faptul că am finalizat cu bine cercetarea fenomenului colonizărilor pe care guvernele românești le-au drulat în Dobrogea a unei cercetări despre Dobrogea, cercetare care nu existase anterior susținerii tezei.

Începând cu obținerea titlului științific de doctor a fost și perioada când m-am concentrat pe activitatea științifică și de cercetare academică. În acest interval au apărut mai multe studii și articole mele, cărți, articole ISI, volume coordonate, articole BDI, coordonare de proiecte naționale participări conferințe și simpozioane de impact academic. Din punct de vedere didactic am avut ocazia să dezvolt conceptele și metode noi aferente cursurilor pe care le predau în cadrul ***Facultății de Psihologie și Științele Educației*** dar și în cadrul ***Departamentului de Pregătire a Personalului Didactic***.

Propunerea de dezvoltare a carierei universitare

În prezent sunt lector doctor în cadrul Departamentului de Psihologie, Științele Educației și Asistență Socială aferent Facultății de Psihologie și Științele Educației, Universitatea „Ovidius” din Constanța. Activitatea didactică se concentrează pe susținerea și predarea noțiunilor la cursuri și seminarii în cadrul specializărilor de licență și specializărilor de master. Între cursurile predate la nivelul de licență se numără: ***Politici sociale, Sociologia educației, Asistența socială a șomerilor, Asistența socială a persoanelor vulnerabile, Politici educaționale și sociale, Calitatea vieții și politici antisărăcie, Asistența socială în Uniunea Europeană, Politici publice, Diagnoza și soluționarea problemelor sociale, Drepturile omului și strategii antidiscriminare***. În pachetul cursurilor susținute la specializarea de masterat amintesc: ***Politici educaționale-abordări comparative, Educație nonformală, Didactica științelor sociale, Proiectarea și managementul programelor educaționale, Seminar de cercetare pentru elaborarea lucrării de disertație***.

În perspectiva didactică pentru dezvoltarea carierei mele didactice îmi propun următoarele:

- Doresc să experimentez și mai apoi să introduc un nou mod de lucru cu studenții și cu masteranzii. Maniera de lucru se va concentra pe coroborarea activității de învățare și de cercetare a studenților și masteranzilor. Îmi propun acest mod de lucru deoarece am observat o modificare a profilului studentului și a masterandului (din ce în ce mai

mulți studenți și masteranzi au obligații de serviciu sau provin de la diferite specializări adiacente profilului facultății în care sunt titulari). Maniera clasică de predare, lucru individual și evaluare devine greoaie motiv pentru care îmi propun o formulă mai practică de învățare prin colaborarea cu mai multe instituții publice care se ocupă de problemele studiate: Inspectoratul Școlar Județean, Jandarmerie, Direcții și Centre de Asistență Socială, Centre de evaluare și monitorizare.

- Intenționez să popun noi cursuri la specializările de master în care să se studieze mai mult aspecte legate de spațiul comunitar, educație și modernizare socială. Pe lângă faptul că temele respective sunt în prim plan, observ o preocupare a masteranzilor pentru cunoașterea mai multor aspecte legate de aceste teme.
- Îmi propun să ofer studenților un material cât mai complet (o) care va reuni teoriile și abordările de bază din sociologia devianței și a controlului social dar unde voi propune și propriile mele interpretări și perspective asupra fenomenelor deviante.
- De asemenea, în activitatea de predare îmi propun promovarea de metode interactive bidirecționale, care să stimuleze implicarea studenților în procesul de predare-învățare, simulări, activități pe microgrupuri, activități de muncă colaborativă, de tip *blended learning*, *peer-learning*, proiecte de cercetare etc.
- Un alt proiect de dezvoltare didactică este legat propunerea unui curs de **sociologia modernizării** studenților din cadrul specializării Asistență Socială care să aducă în atenție o abordare antropologică și culturală asupra comunităților multietnice din Dobrogea. Studiile doctorale mi-au deschis perspectiva asupra domeniului politicilor de incluziune comunitară specifice zonelor cu o bogată diversitate etnică și culturală. În perioada cercetărilor pentru doctorat atenția mi-a fost atrasă de multiple aspecte existente în procesul de aculturație și integrare comunitară. Un proiect mai vechi, la care nu am renunțat este acela de a propune un **curs de sociologie etnică** la Universitatea „Ovidius” din Constanța. Un astfel de curs ar fi extrem de atractiv pentru o zonă multietnică cum este Dobrogea care dăorează atât de mult vizualului. În plus ar putea interesa specialiști care să utilizeze informațiile studiilor socio-antropologice.

Prin urmare facem o introspecție a cotidianului social care să explice dimensiunea existenței sociale pe care o putem identifica în fapte și fenomene sociale aparent mărunte, ne semnificative, marginale sau desuete. Consider că cercetarea socialului rămâne o provocare continuă iar complexitatea vieții sociale poate fi înțeleasă prin accesarea zonelor obscure, latente, mai puțin vizibile. Desigur, acest demers nu este nici simplu, nici ușor. Multe din răspunsurile pe care sociologul le caută se regăsesc în derularea fenomenelor sociale care au loc zilnic. Totuși, ele dau seama de mecanismele subtile ale funcționării socialului. Deși, din punctul de vedere al unei vizibilități științifice o astfel de abordare nu oferă satisfacții imediate, din punctul de vedere al cunoașterii ea oferă însă nebănuite împliniri și satisfacții intelectuale.